

01/DANVA notat

Skanderborg, den 01. februar 2017

MNA/SV

Vedr.: Vandforsyningssselskabers ret og pligt til videregivelse af oplysninger om børn og dyrs forhold i forbindelse med lukning af vandtilførslen

1.1 Formål

Notatet har til formål at afklare, hvorvidt vandforsyningssselskaber må eller skal videreformidle viden om manglende betaling fra en kunde til kommunen herunder socialforvaltningen i forventning om, at socialforvaltningen vil overveje sociale foranstaltninger, såfremt kommunen vurderer, at manglende betaling og følgende lukning af forsyningen risikerer, at betyde børn eller dyr i husstanden evt. vil lide overlast.

Herunder vil notatet belyse de situationer, hvor vandforsyningssselskabet **er forpligtet til** videregive oplysninger til relevante myndigheder, og hvornår vandforsyningssselskabet **kan** videreformidle deres viden

For at besvare disse spørgsmål, vil der i det følgende blive redegjort for regelgrundlaget for vandforsyningssselskabers videregivelse af personfølsomme oplysninger samt relevante regler i service-loven og dyreværnsloven.

2.1 Er vandforsyningssselskaber omfattet af reglerne for behandling af personoplysninger, som gælder for offentlige myndigheder eller er de omfattet af reglerne for private virksomheder?

Lov om behandling af personoplysninger ([lov nr. 429 af 31/05/2000](#) - herefter benævnt persondataloven) fastsætter et generelt regelsæt om behandling af personoplysninger for både offentlige myndigheder og den private sektor. Selvom der er tale om et generelt regelsæt så skelnes, der på enkelte områder mellem private virksomheder og offentlige myndigheder ved reglernes anvendelse og forvaltning. En stor del af den danske vandforsyning forestås af DANVA medlemmer, der overvejende

er offentligt ejet aktieselskaber. Det er derfor afgørende indledningsvist at få klarlagt, hvorvidt disse ved anvendelsen af reglerne er at betragte som private virksomheder eller offentlige myndigheder. Persondatalovens § 1 stk. 1 lyder: *"§ 1 Loven gælder for behandling af personoplysninger, som helt eller delvis foretages ved hjælp af elektronisk databehandling, og for ikke-elektronisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register."* Heraf kan udledes at lovens anvendelsesområde både gælder for offentlige myndigheder og private aktører, idet loven ikke er organisatorisk afgrænset, men derimod er afgrænsningen knyttet til selve behandlingen af personoplysninger¹.

Det følger af den kommenterede persondatalov², at når det skal klarlægges, hvorvidt et organ eller en institution skal anses for privat eller offentligt, så skal der lægges vægt på den organisatoriske placering, og hvis der opstår tvivl herom, kan man lægge vægt på de funktioner, som organet udfører. For så vidt angår vandforsyningsselskaber er de organisatorisk placeret uden for kommunens organisation, idet de er udskilt og selskabsgjort. Derudover afgrænses den offentlige forvaltning efter persondataloven på samme måde som afgrænsningen finder sted efter offentlighedslovens § 2. Afgrænsningen er herefter således: *"Loven finder anvendelse på al virksomhed, der udøves af myndigheder inden for den offentlige forvaltning"* Da vandforsyningsselskaber ikke er en del af den offentlige forvaltning, er de dermed ikke omfattet af persondataloven efter afgrænsningen i offentlighedsloven. Dette understøttes af beskrivelsen i den kommenterede persondatalov, hvorefter offentligt ejede organer/institutioner, der er organiseret i selskabsform herunder fx aktieselskaber, er at betragte som private efter persondataloven. Dette gælder uanset, at vandsektorlovens § 14 fastslår at vandforsyningsselskaber, der er omfattet af vandsektorlovens § 2 nr. 2 i øvrigt er omfattet af offentlighedsloven.³ Dermed kan det konkluderes at vandselskaber skal betragtes som værende private aktører i forhold til persondataloven.

¹ Kommenteret PDL s. 83

² Side hvad???

³ Kommenteret PDL s. 84

2.2 Behandling af personoplysninger

Ifølge persondatalovens § 3 stk. 1 nr. 1 er enhver information om en identificeret/ identificerbar fysisk person en personoplysning. Heraf følger, at oplysninger som navn, adresse, bopæl, forbrug, flytteoplysninger osv. er personoplysninger og omfattet af reglerne i persondataloven. Behandling af personoplysninger defineret i persondatalovens § 3 stk. 1 nr. 2 som ” *enhver operation eller række af operationer med eller uden brug af elektronisk databehandling, som oplysninger gøres til genstand for*”. Definitionen omfatter således enhver form for håndtering af oplysningerne fx indsamling, registrering, systematisering, opbevaring, tilpasning, søgning, brug, ændring, **videregivelse**, formidling eller anden overladelse, samkøring, sammenstilling, sletning og blokering.

3.1 Underretningspligt og ret i forhold til børn

Underretningspligt om børns forhold udspringer af lov om social service ([LBK nr. 1270 af 24/10/2016](#) – herefter benævnt serviceloven) § 154. Ordlyden af bestemmelsen er således: ”*Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdragers side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen*” Pligten til at underrette gælder alle, der får et sådant kendskab, og dermed er vandforsyningsselskaber også principielt omfattet af pligten. Når vandforsyningsselskabet i lukningssituation skal vurdere, om de er omfattet af underretningspligten, skal de foretage en konkret vurdering af, om husstandens børn er i sundhedsmæssig og udviklingsmæssig fare. Denne vurdering beror på et skøn af de konkrete omstændigheder på tidspunktet for lukningen af vandforsyningen. Det kan dog næppe antages, at der leves under forhold som bringer ”barnets” sundhed eller udvikling i fare, alene fordi der lukkes for vandet.

3.2 Videregivelse af oplysninger omfattet af serviceloven

Persondataloven sondrer imellem videregivelse af private oplysninger, almindelige ikke-følsomme personoplysninger og følsomme personoplysninger.

En oplysning om en persons helbredsmæssige forhold, herunder en persons tidligere, nuværende eller fremtidig fysiske eller psykiske tilstand, er som udgangspunkt en følsom personoplysning som

er omfattet af lovens § 7. En følsom personoplysning er underlagt strengere regler end videregivelse af almindelige personoplysninger efter lovens § 6. Man kan diskutere, hvorvidt videregivelse af en oplysning efter servicelovens § 154 er en personfølsom oplysning, idet bestemmelsen vedrører barnets helbredsmæssige tilstand. Men i og med, at der i medfør af servicelovens § 154 er tale om en retlig pligt til at videregive en konkret viden om, at et barns sundhedsmæssig og udviklingsmæssige tilstand er i fare, som følge af afbrydelse af leveringen af vand, falder videregivelse til rette myndighed uden for PDL § 7's anvendelsesområde.

Således *skal* der videregives information til kommunen, hvis der er fare jf. *lex specialis* reglen, selvom oplysningen har karakter af en personfølsom oplysning. *Lex specialis* reglen i serviceloven har derfor forrang frem for persondataloven, som et udtryk for *lex generalis*.

Persondatalovens § 6 vedrører behandling herunder videregivelse af almindelige personoplysninger. Lovens § 6 nr. 3 rummer en direkte hjemmel til at videregive oplysninger, som udspringer af en retlig forpligtelse på linje med servicelovens § 154. Det kan være særdeles vanskeligt for vandforsyningens personale at vurdere om afbrydelsen af vand i et konkret tilfælde udløser en underretningspligt efter servicelovens § 154. Vandforsyningen kan evt. i stedet forsøge at indhente et eksplicit samtykke til videregivelse til kommunale myndigheder, fra den konkrete vandkunde i medfør af persondatalovens § 6 nr. 1.

3.3 Vandkunders muligheder

Forud for lukning af vandet eller i forbindelse hermed *kan* vandforsyningen oplyse vandkunden om, at der er mulighed for at søge kommunen om hjælp til betaling af vandregningen via lov om aktiv socialpolitik ([LBK nr. 468 af 20/05/2016](#)). Kommunalbestyrelsen/kommunen kan efter lov om aktiv socialpolitik § 81, bestemmelsen om såkaldte enkeltudgifter, yde støtte til betaling af enkeltudgifter, som er rimeligt begrundet. Forudsætningerne er, at der skal være sket ændringer i vedkommendes personlige forhold, og at vedkommendes egen afholdelse af udgiften i afgørende grad vil vanskeliggøre dennes og familiens muligheder for at klare sig selv i fremtiden. Dernæst er det som udgangspunkt en forudsætning, at udgiften ikke har kunnet forudses. Kommunen skal dog altid foretage en konkret helhedsvurdering, hvor de undtagelsesvist kan yde hjælp til en udgift, der har kunnet forud-

ses, såfremt afholdelsen af udgiften er af helt afgørende betydning for vedkommendes eller familiens livsførelse.

Kravet om forudsigelighed betyder, at vedkommende ikke har kunnet tage hensyn til udgiften i sine løbende økonomiske dispositioner. Da vandregninger er forudsigelige, løbende udgifter, falder støtte hertil som udgangspunkt udenfor bestemmelsen. Forudsigelighedskravet kan kommunerne dog dispensere fra, fordi de har pligt til at foretage en konkret vurdering. Det er således også muligt at yde støtte til rimelig begrundende og forudsigelige enkeltudgifter, når vedkommende ikke har haft økonomisk mulighed for at spare op til udgiften.

Rimelig begrundende enkeltudgifter er udgifter, som er afgørende for vedkommende eller familiens livsførelse. Og rindende vand betragtes almindeligvist som værende af afgørende betydning. Særligt lempelig bliver vurderingen af, om uforudsigelighedskravet er opfyldt i tilfælde hvor, der bor børn i husholdningen. I vurderingen indgår både vedkommendes nuværende situation, og situationen op til ansøgningen om enkeltydelsen. Har vedkommende fx forvaltet sin økonomi på en uforsvarlig måde, så taler det for, at vedkommende enten kan nægtes en enkeltydelse, eller at vedkommende kun kan få støtte med krav om tilbagebetaling.

Ankestyrelsen har truffet nogle principielle afgørelser, som behandler muligheden for at nægte støtte efter § 81 i tilfælde, hvor vedkommende kan indgå en afdragsordning med forsyningsselskabet. Af principafgørelserne, sammenfattet under principafgørelse nr. 18-14, fremgår det, at kommunen i deres konkrete vurdering, i medfør af deres pligt til at træffe afgørelse om bevilling af enkeltydelser på et tilstrækkeligt oplyst grundlag, aktivt skal indhente oplysninger hos vedkommende, om hvorvidt denne har forsøgt at etablere en afdragsordning med forsyningsselskabet. Dernæst skal kommunen vurdere om afdragsordningen er realistisk for vedkommende, og om afdragsordningen vil medføre, at der ikke er økonomisk mulighed for at betale andre faste udgifter.

En almindelig betingelse for at få støtte efter aktivlovens § 81 er endvidere, at vedkommende fremover vil være i stand til at klare sig selv, således at støtten ikke skal ydes løbende.⁴

⁴ Ankestyrelsen, 3. april 2012

4.1 Underretningspligt og ret i forhold til dyr

Beskyttelsen af dyr er bl.a. reguleret i dyreværnsloven ([LBK nr. 1019 af 29/06/2016](#)). Det forudsættes, at det meddeles ejeren af den pågældende landbrugsbedrift, at der lukkes for vandet. Der er ikke ifølge lovgivningen nogen pligt til at anmelde en lukning af vandet på en landbrugsejendom med husdyrhold til myndighederne. Dog bør vandforsyningsselskabet vælge at foretage en anmeldelse til politiet, hvis man har en konkret formodning om vanrøgt, og politiet har herefter pligt til at behandle anmeldelsen. Dette hænger sammen med, at alle borgere kan lave en anmeldelse om muligt strafbare forhold. Ved deres behandling skal de vurdere, om der er en rimelig formodning for, at der er begået et strafbart forhold. Deres vurdering tager udgangspunkt i dyreværnsloven. Politiet skal således, medmindre anmeldelsen afvises som grundløs, snarest muligt besigtige stedet, som anmeldelsen vedrører. Her vil politiet igen foretage en vurdering af, om der foreligger overtrædelser af dyreværnsloven. Hvis det her vurderes at dyreværnslovens bestemmelser er overtrådt, tilkalder politiet en dyrlæge, som kan lave en dyrlægefaglig vurdering af forholdene på stedet. Hvis politiet ved besigtigelsen vurderer, at der ikke er sket overtrædelse af dyreværnsloven, underretter politiet anmelderen, dvs. vandforsyningsselskabet, om at politiet ikke foretager yderligere.

5. Videregivelse af oplysninger om dyrehold

Oplysninger om mulige strafbare forhold er følsomme personoplysninger, og disse må vandforsyningen håndtere, hvis det er nødvendigt til varetagelse af en berettiget interesse og denne interesse klart overstiger hensynet til den registrerede jf. persondatalovens § 8 stk. 4.

En forsynings registreringer af oplysninger om mulige strafbare forhold med henblik på politianmeldelse, er legale og videregivelse af disse oplysninger i forbindelse med fx anmeldelse vedr. vanrøgt eller mistanke herom, er omfattet af dyreværnsloven.

Det kan være vanskeligt, for vandforsyningens personale at vurdere, om afbrydelsen af vand i et konkret tilfælde udløser vanrøgt af en hel dyrebesætning. Men manglende vand vil hurtigt kunne få konsekvenser for dyrene, en mistanke om at dyrene vil vanrøgtes kan derfor godt føre til en konkret anmeldelse til politiet, som herefter må foretage en vurdering af de faktiske omstændigheder.

6. Videregivelse og behandling af oplysninger om vandkunder i overensstemmelse med PDL

I forbindelse med behandlingen af personoplysninger, herunder videregivelse, gælder der for både offentlige myndigheder og private virksomheder nogle generelle og grundlæggende betingelser som altid skal være opfyldt. Således skal disse betingelser være opfyldt, når der sker behandling efter en af bestemmelserne i persondataloven. De grundlæggende betingelser er:

- Behandling af personoplysninger skal ske i overensstemmelse med god databehandlingskik efter persondatalovens § 5.
- Indsamling af personoplysninger skal have et tydeligt formål, og formålet skal være sagligt. Derudover skal formålet være aktuelt, man kan derfor ikke behandle oplysninger, som man forventer senere at skulle bruge. Det betyder også at en senere behandling skal være forenelig med det formål, som oplysningerne blev indsamlet under.
- Der må ikke indsamles flere oplysninger, end hvad der er tilstrækkeligt til at opfylde formålet.
- Den dataansvarlige skal sikre, at der ikke sker behandling af oplysninger der er urigtige eller vildledende.
- Når det ikke længere er nødvendigt for den dataansvarlige at sidde inde med oplysninger skal oplysningerne slettes eller anonymiseres, så det ikke er muligt at identificere den enkelte person.

7. Konklusion

På området for beskyttelsen af børn *kan* der i visse særlige tilfælde opstå en anmeldelsespligt for vandforsyningsselskabet i medfør af servicelovens § 154. Men aktualisering af pligten til at foretage anmeldelse kræver en konkret viden om, at børnene på bopælen lider sundhedsmæssig og udviklingsmæssig overlast i forbindelse med lukning af vandet. Der gælder herudover ikke nogen generel pligt eller ret til at videregive oplysninger til kommunen om, at der på en given adresse bor børn, og at der er lukket for tilførslen af rent vand. Såfremt der sker videregivelse af oplysninger på baggrund af servicelovens § 154, skal vandforsyningsselskabet overholde de generelle og grundlæggende betingelser der er for håndtering af personoplysninger.

I forhold til beskyttelsen af dyr er der, for vandforsyningselskabet ligesom alle andre, mulighed for at anmelde mistanke om strafbare forhold og overtrædelse af dyreværnsloven til politiet, som herefter overtager forløbet. Der er heller ikke her en generel pligt eller ret til at videregive oplysninger til myndighederne, herunder politiet.